

Laulu- ja tantsupeoseaduse seletuskiri

1. Seaduse eesmärk ja sissejuhatus

Eesti Laulu- ja tantsupeo traditsioon on järjepideva eestikeelse haridussüsteemi kõrval üks pikaajalisemaid eesti rahvusliku identiteedi kandjaid. See tugineb pikaajalisele üldlaulupidude ja sellega liidetud tantsupidude traditsioonile, mis omakorda on saanud toitu eestlaste laulutraditsiooni erinevatest allikatest, näiteks vaimulikest lauludest, regilaulust jm ning paikkondlikust pärimustantsust, kui olnud inspiratsiooniks omalt poolt ka Eestis laialdase muusika- ja tantsuhariduse kandepinna tekkimisel. Muusika ja liikumisega tegelemine on tasakaalus isiksuse kujunemise ja arengu olulisteks soodustajateks. Laulu- ja tantsupidude liikumine ühendab kogu rahva ning vastavad peod sündmustena elavdavad ka teisi eluvaldkondi, näiteks turismimajandust. See kõik kokku moodustab suure osa eesti rahva loost, eestluse elujõust, mida tuleb hoida ja edasi luua.

Eesti laulu- ja tantsupidu on koos Läti ja Leedu laulu- ja tantsupidudega valitud UNESCO otsusega 7. novembrist 2003 inimkonna suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirja. 2008. aastal liideti see traditsioon koos teiste meistriteostega inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Seoses ühise kandeavalduse koostamisega on Eesti, Läti ja Leedu esindajad teinud tihedat koostööd. Moodustatud on Balti koostöökoogu, mis on regulaarselt kohtunud ning külastades teineteise laulu- ja tantsupidusid, jälginud traditsiooni arengut kolmes riigis. Regulaarselt on toimunud laulu- ja tantsupeo ühiskonverentsid. Omal ajal esitatud kandideerimistaotlusele vastavalt on Eestis traditsiooni püsimise ja ajakohastamise eest vastutajateks Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus (ELT SA), Eesti Kooriühing (EKÜ) ja Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts (ERRS).

ELT SA on loodud 1998. aastal pidusid korraldava rakendusüksusena ja lähtub oma tegevuses laulu- ja tantsupeo väljakujunenud traditsioonist. Organisatsiooni igapäevane eesmärk on seda traditsiooni elavana hoida ja edasi kanda. Lähtudes laulu- ja tantsupeo traditsioonist, mis on kujunenud rohkem kui 150 aasta jooksul, korraldab ELT SA üldlaulu- ja tantsupidusid ning noorte laulu- ja tantsupidusid kümne aasta jooksul neljal korral. Iga laulu- ja tantsupidu on ainulaadne kunstiline tervik, mis luuakse ligikaudu kolme aasta jooksul. ELT SA kannab organisatsioonina edasi ainulaadset aastakümnete pikkust kogemust, mis tagab laulu- ja tantsupidude professionaalse ja protsessipõhise korraldamise mõtestatud, arusaadava ja kindla tegevuskava alusel, hoides nad vabana erakonnapoliitikast ja kommertslikkusest. Üleriigilised üldlaulu- ja tantsupeod hõlmavad traditsiooniliselt Eesti üldlaulu- ja tantsupidu ning Eesti noorte laulu- ja tantsupidu. ELT SA missiooniks on

targalt korraldatud laulu- ja tantsupeod, mis inimesi ühendavad. Visioonina saab laulu- ja tantsupidude liikumisest koostöös võtmepartneritega ja vabatahtlikega pidev, keskkonnateadlik ja väärtustatud kultuuriprotsess. Sihtasutust juhib nõukogu, mis kavandab sihtasutuse tegevust, korraldab selle juhtimist ning teostab järelevalvet tegevuse üle. Nõukogusse kuulub kaks liiget Kultuuriministeeriumist, üks liige vastavalt Haridus- ja Teadusministeeriumist, Siseministeeriumist, Rahandusministeeriumist, Eesti Kooriühingust, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsist, Eesti Linnade ja Valdade Liidust ning Tallinna Linnavalitsusest.

EKÜ on 1921. aastal loodud Eesti Lauljate Liidu õigusjärglane. Ta taastati 1993. aastal. EKÜ tegevuse eesmärgiks on ühendada lauljaid ja muusikuid eesti koori- ja puhkpillimuusika edendamiseks ning rahvusliku ühistunde kasvatamiseks, rahvusvaheliste suhete laiendamiseks ning süvendamiseks.

Oma eesmärgi saavutamiseks EKÜ:

1. arendab suhtlemist kooride ja orkestrite vahel, neid ühendavate seltside, liitude ja sektsioonide vahel, korraldades vastastikust läbikäimist ja ühiseid ettevõtmisi;
2. propageerib koori- ja orkestrimuusikat (puhkpillimuusikat) nii Eestis kui ka välismaal, võtab osa rahvusvahelisest muusikaelust, suhtleb omataoliste organisatsioonidega välismaal, vahendab koori- ja puhkpillimuusika alast informatsiooni;
3. osaleb üldlaulupidude ja ülemaaliste noorte laulupidude ettevalmistamises ning läbiviimises;
4. teeb koostööd loominguliste liitude, haridus- ja kultuuriasutuste ning teiste asjast huvitatud institutsioonidega;
5. korraldab kontserte, konkursse, festivale jms.;
6. organiseerib kursusi, seminare, korraldab loomingulisi komandeeringuid jms.;
7. vahendab kooridele ja puhkpilliorkestritele ühingu käsutuses olevat noodimaterjali ning repertuaarialast informatsiooni;
8. üldistab koori- ning puhkpillimuusika olukorda, arengutendentse ja probleeme, teeb sellest tulenevaid järeldusi ning vajaduse korral esitab riigist sõltuvates küsimustes ettepanekuid Kultuuriministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ja Riigikogu kultuurikomisjonile;
9. annab välja stipendiume.

1988. aastal asutatud ERRS tegutseb selle nimel, et rahvatantsu ja rahvamuusika valdkonnad oleks Eestis hoitud, hinnatud ja elujõulised ka paljude aastate pärast. Rahvatantsu ja rahvamuusika väärtustamine, traditsioonide edasi kandmine ja ajaga kaasas käimine algab inimestest, kes on ühiskonnas hästi nähtavad ka laulu- ja tantsupidude vahelistel aegadel.

Selleks korraldab ERRS üleriigilise osalejaskonnaga sündmuseid, ühistantsimisi ning konkursse eesmärgiga populariseerida rahvatantsu ja -muusika arengut, mitmekesisust ja seeläbi pakkuda selles osalejatele väljundivõimalust.

ERRS-i koolituskeskus tegeleb valdkonnas tegutsevate juhendajate erialase teadlikkuse tõstmisega. Lisaks korraldatakse koostöös Eesti Rahvakultuuri Keskusega (ERK) rahvatantsujuhtide suvekursust ning koostatakse rahvatantsujuhtide kooli õppekava.

ERRS annab välja tantsuspetsialisti kutsetunnistust spetsialiseerumisega eesti rahvatantsule ning rahvamuusikajuhi pädevustunnistust. ERRS-i eesmärk on olla valdkonna kompetentsikeskus, mis tagab valdkonnale vajalike teadmiste kogumise ja vahendamise ning oskuste arendamise. Selleks kogub selts rahvatantsu ja rahvamuusika alast informatsiooni ning edastab seda kõikidele osapooltele. Selleks, et valdkondi laiemalt ühiskonnas tutvustada, tegeleb selts ajaloo jäädvustamisega.

Läti Vabariigi Seim võttis laulu- ja tantsupeoseaduse vastu 2005. aastal ja see sätestab, et laulu- ja tantsupeol saavad osaleda koorid, tantsurühmad, folkloori- ja rahvamuusikaansamblid, puhkpilliorkestrid, rakenduskunstistuudiod, harrastusteatrid jt. Osalejate koosseis ehk see, kes peole pääseb, määratakse ülevaatuste tulemuste põhjal.

Seaduse eesmärk on laulu- ja tantsupeo traditsiooni hoidmine, arendamine ja järeltulevatele põlvedele edasiandmine. Seaduse ülesanne on:

1. tagada laulu- ja tantsupeo kui pideva ning tsükliliselt kulmineeruva protsessi toimumine;
2. tagada laulu- ja tantsupidu ettevalmistava protsessi edukas läbiviimine;
3. määrata kindlaks riigi ja kohalike omavalitsuste rahalised ja korralduslikud kohustused.

Sätestatakse, et Laulu- ja tantsupidu on läti kultuuri unikaalne traditsioon ja läti rahvusliku identiteedi lahutamatu osa. Laulu- ja tantsupidu hõlmab traditsiooniliselt läti üldlaulu- ja tantsupidu ning läti koolinoorte laulu- ja tantsupidu. Seaduse alusel võetakse vastu Laulu- ja tantsupeotraditsiooni hoidmise ja arendamise riiklik programm, mis kindlustab laulu- ja tantsupidude tsüklilise toimumise ja õigeaegse ettevalmistusprotsessi läbiviimise. Programm koostatakse viieks aastaks ja hõlmab nii üldlaulu- ja tantsupidude toimumist kui ka nende vahele jäävat aega.

Leedu Vabariigi Laulupidude seaduse võttis Leedu Seim vastu 2007. aastal. Seadus kindlustab laulupidude traditsiooni kaitset riigi poolt, perioodilisust, jätkumist ja arendamist, reglementeerib laulupidude ettevalmistamise ja juhtimise korra, määratleb riigi ja omavalitsuste institutsioonide vastutuse ning pädevuse ja määrab kindlaks finantseerimise põhimõtted. Seaduses kirjeldatakse laulupidude toimumise õiguslikke aluseid. Laulupidude traditsiooni säilitamist ja järjepidevust reglementeerib Leedu Vabariigi Põhiseadus, Leedu Vabariigi laulupidude seadus, Leedu Vabariigi kultuurikeskuste seadus, UNESCO kultuuripärandi kaitse konventsioon, muud seadused ja õigusaktid.

Laulupidude traditsiooni kaitse riigipoolsed ülesanded on:

1. säilitada, arendada ja anda tulevikupõlvkondadele üle laulupidude traditsiooni;
2. luua õiguslikud, majanduslikud, organisatsioonilised eeldused katkematuks, perioodiliseks laulupidude toimumiseks ja ettevalmistuse kindlustamiseks;
3. kinnistada laulupidude traditsiooni säilitamise, juhtimise, organiseerimise institutsioonide süsteemi ja korda;
4. kinnistada laulupidude traditsiooni seosed laste ja noorsoo kunstilise kasvatuses, rahvusliku kodakondliku kasvatuses, kultuurse, loomingulise, haritud ühiskonna loomisega, negatiivsete ühiskonna ilmingute ennetusega.

Nii Läti kui ka Leedu vastavates seadustes on küllaltki detailselt kirjeldatud riiklikud ja ametkondlikud mehhanismid ning riiklikud programmid ja nende ellu viimiseks moodustatud riiklikud täidesaatvad kogud ning nende moodustamise kord. Kuna mõlemad riigid on oma seadused kehtestanud võrdlemisi varsti pärast meie laulu- ja tantsupidude traditsiooni UNESCO pärandinimekirja kandmist, siis saame võtta arvesse nende vastavat pikaajalist kogemust. Käesolev seaduseelnõu ei ole nii riigikeskne kui meie partnerriikides ning usaldab traditsiooni hoidmise enam rahvaalgatusele.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Seadus on välja töötatud tuginedes pidudel osalejate seisukohtadele ja arvestades laulu- ja tantsupeo traditsiooni kandvate organisatsioonide esindajate arvamusi. Seaduseelnõu ja seletuskirja koostas Tõnis Lukas, vormistamisel aitasid Kalle Liebert ja Viljar Voog.

Seadus on ülesehitatud järgmiselt:

I peatükk. ÜLDSÄTTED

Seaduse esimeses peatükis on kirjeldatud nii seaduse kui ka laulu- ja tantsupidude eesmärgid ning staatus. Seaduse eesmärgiks on laulu- ja tantsupeo traditsiooni hoidmine, arendamine ja järeltulevatele põlvetele edasiandmine. Laulu- ja tantsupidude eesmärk on eesti koori-, orkestri-, rahvamuusika ja rahvatantsu ning võimlemisrühmade traditsiooni hoidmine ning areng. See traditsioon on eesti kultuurilise ja paikkondliku identiteedi lahutamatu osa ja sellisena kestes eeldus eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimiseks läbi aegade.

Käesolevat seadust kohaldatakse üldlaulu- ja tantsupeole, noorte laulu- ja tantsupeole ning traditsiooni osaks olevatele paikkondlikele ja valdkondlikele laulu- ja tantsupäevadele. Seadust ei kohaldata uustekkelistele sündmustele (näiteks Punklaulupidu, Pop-laulupidu vms algatused). Sätestatakse ka põhimõtte, et laulu- ja tantsupidu ei ole päevapoliitiliste küsimuste, vaidluste ega ühiskonda lõhestavate sõnumite esitluskoht.

Laulu- ja tantsupeotraditsiooni elujõulisuse eest vastutab Vabariigi Valitsus. Laulu- ja tantsupidude korraldamine on demokraatlik protsess, mida juhib kultuuriministri määratud rakendusüksus. Selleks on Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus, mille tegevuse põhieesmärk ongi Eesti laulu- ja tantsupidude traditsiooni arendamine ning järeltulevatele põlvetele hoidmine. Sihtasutuse nime ei ole seaduses välja toodud normitehnilistel põhjustel. ELT SA visioon on hoida ning loovalt arendada traditsiooni, mis omab suurt tähendusvälja ja mis toetab vaimselt sidusa ühiskonna arengut. Sihtasutus määratleb oma tegevuse põhimõtetes laulu- ja tantsupidu eesti kultuuri unikaalse traditsioonina ning rahva ühisomandina ning meie rahvusliku identiteedi lahutamatu osana. Üld- ja noortepidude kunstilise kontseptsiooni koostavad ja viivad ellu igakordselt eraldi valitud ja sihtasutuse kinnitatud kunstilised juhid oma kunstiliste toimkondadega. Püsivat loomenõukogu sihtasutusel ei ole.

Traditsiooni hoidmiseks väärtustatakse laulu- ja tantsupeole pürgivate kollektiivide juhtide (koori- ja orkestrijuhid, rahvatantsu- ja võimlemisrühmade juhid) ettevalmistust ja elukutset igakülselt, tellides kõrg- ja kutseõppeasutustelt vastavaid õppekohti ja makstes neile osalist riiklikku palgatoetust. Erilist tähelepanu pööratakse tööle laste ja noortega. Selleks luuakse koolide õppekavades õpilastele võimalus koorilaulu ja rahvatantsuga tegelemiseks.

2. peatükk LAULU- JA TANTSUPEO KORRALDUS JA STAATUS

Selles peatükis nimetatakse laulu- ja tantsupidudel osalevate kollektiivide liigid ja kategooriad ning sätestatakse nii nende kui ka iga üksiku kollektiiviliikme õigus ja tingimused peol osalemiseks. Samuti luuakse osalejatele võimalus teha ettepanekuid pidude kavandamis- ja ettevalmistusjärgus. Peod on ligipääsetavad ka erivajadustega inimestele.

Laulu- ja tantsupeo repertuaar lähtub kunstilisest kaalutlusest, eesti koori-, orkestri-, rahvamuusika ning rahvatantsu ja võimlemisrühmade traditsiooni hoidmise ja arendamise ning eesti rahvusliku ja kultuurilise identiteedi edasikandmise vajadusest. Repertuaari kinnitab laulu- ja tantsupidusid korraldav rakendusüksus oma sisemiste protsesside tulemusel.

Laulu- ja tantsupeol esitatavad teosed, sh. lavastuslikud vahetekstid, on eesti kirja- või murdekeelsed. Kunstiliste toimkondade otsusel võib kasutada sugulaskeeli, kunstiliselt põhjendatud kaalutlustel erandkorras ka muid keeli.

Repertuaari valikul lähtutakse põhimõttest, et oluline osa repertuaarist kuulub eesti koori-, orkestrimuusika klassikasse ja tugineb eesti rahvatantsu seadetele ja seeläbi ka pärimustantsule.

Laulu- ja tantsupeol on oluline hariduslik roll laste ja noorte üldkultuuriliste ning muusika- ja liikumisharjumuste kujundamisel ja väärtustamisel.

Üldlaulupeod toimuvad Tallinna Lauluväljakul. Üldtantsupeod toimuvad Tallinna Kalevi Keskstaadionil. Mõlema toimumiskoha korrashoiu ja arendamise eest vastutab Tallinna Linnavalitsus. Eesmärgiks on Tallinna Lauluväljaku ja selle ümbruse arendamine nii, et seal oleks ka edaspidi võimalik pidada ja paindlikult teenindada üldlaulupidusid. Tegemist on rahvuslikuks pühamuks kujunenud alaga, mille funktsionaalsuse säilitamiseks tuleb edaspidi vajadusel kasutada ka riigi eriplaneeringut.

Laulu- ja tantsupidude traditsiooni järjepidevuse oluliseks põhimõtteks on nende perioodilisus, mille põhimõtted on seaduses samuti sõnastatud, nii nagu on loetletud ka pidude korraldamiseks vajalikud tegevused üldpidude vaheaegadel.

Riigieelarvest rahastatakse rakendusüksuse (ELT SA) ning koorimuusika (EKÜ), rahvatantsu ja rahvamuusika (ERRS) valdkondade katusorganisatsioonide kulud. Rakendusüksuse eelarve moodustub riigieelarvelisest eraldisest ja omatuludest (näiteks piletitulud). Neist katab rakendusüksus üldpidude ettevalmistuse ja läbiviimisega seotud kulud. Seadus sätestab, et pidude vahelisel ajal iga-aastases riigieelarves ettenähtud rahalised vahendid ei tohi olla väiksemad eelmisel aastal eraldatud vahenditest. Eelnõus on loetletud ettevalmistusperioodi kulud.

Koori, orkestri, rahvamuusikaansambli, rahvatantsurühma või mõne muu kollektiivi asutaja (omavalitsus, riik, mittetulundusühing, avalik-õiguslik isik) kindlustab kollektiivi tegevuseks vajalikud prooviruumid, proovideks vajaliku tehnilise varustuse, rahvariided või muud kostüümid, repertuaarivihikud ja rahvatantsukirjeldused, dirigendi, juhendaja ja muusikalise saatja töötasu ning transpordi laulu- ja tantsupidude vahelisel ajal. Osa neist kululiikidest kompenseeritakse riiklikust kesksest rahastusest.

Laulu- ja tantsupidudele osalema kandideerivate kollektiivide ettevalmistusprotsessi eest vastutavate koori- ja tantsujuhtide täiendav tasustamise ministri kehtestatud korras toimub riigieelarvest Kultuuriministeeriumi kaudu. Ministeerium planeerib laulu- ja tantsupidude protsessi riikliku toetamise vähemalt kolmeks järgmiseks eelarveaastaks ette. Kalendriaastaks varem määratud eraldist ei tohi uue riigieelarve kehtestamisega väheneda. Partneritena osalevad traditsiooni hoidmiseks vahendite eraldamisel ka kohalikud omavalitsused.

Seaduses määratletakse ka maakondlike, piirkondlike ja valdkondlike laulu- ja tantsupäevade staatus ja korraldamise põhimõtted.

3. peatükk RAKENDUSSÄTTED

Seaduse rakendussätetes käsitletakse valitsusasutuste koostööd ja Eesti Rahvusringhäälingu kohustusi pidude kajastamisel ja materjalide salvestamisel.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusega

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

5. Seaduse mõjud

Seaduse mõjuks on rahvusliku identiteedi püsimiseks olulise laulu- ja tantsupidude traditsiooni kindlustamine ja seega kestmine üle aegade. Antakse kindlustunne pidude ettevalmistamisega seotud kollektiivijuhtidele, et nende tööd väärtustatakse. Luuakse alus traditsiooni säilimiseks pannes rõhku järjepidevuseks olulisele tööle laste ja noortega. Väärtustatakse iga osavõtjat. Määratletakse erinevate osapoolte vastutus traditsiooni edasikandmisel ja rahaliste vahendite eraldamisel nii pidude ajal kui ka nende vahelisel perioodil.

6. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud

Käesolev seadus ei too kaasa täiendavaid riigieelarvelisi kulusid.

7. Rakendusaktid

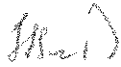
Eelnõu paragrahvi 4 kohaselt moodustab kultuuriminister Vabariigi Valitsuse ülesandel rakendusüksuse. Eelnõu paragrahvi 13 kohaselt määrab Vabariigi Valitsus ministeeriumide ja valitsusasutuste ülesanded laulu- ja tantsupidude korraldamisel.

8. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2026. aasta 1. jaanuaril.

Algatab Isamaa fraktsioon

17.03.2025

Helir-Valdor Seeder

Isamaa fraktsiooni esimees